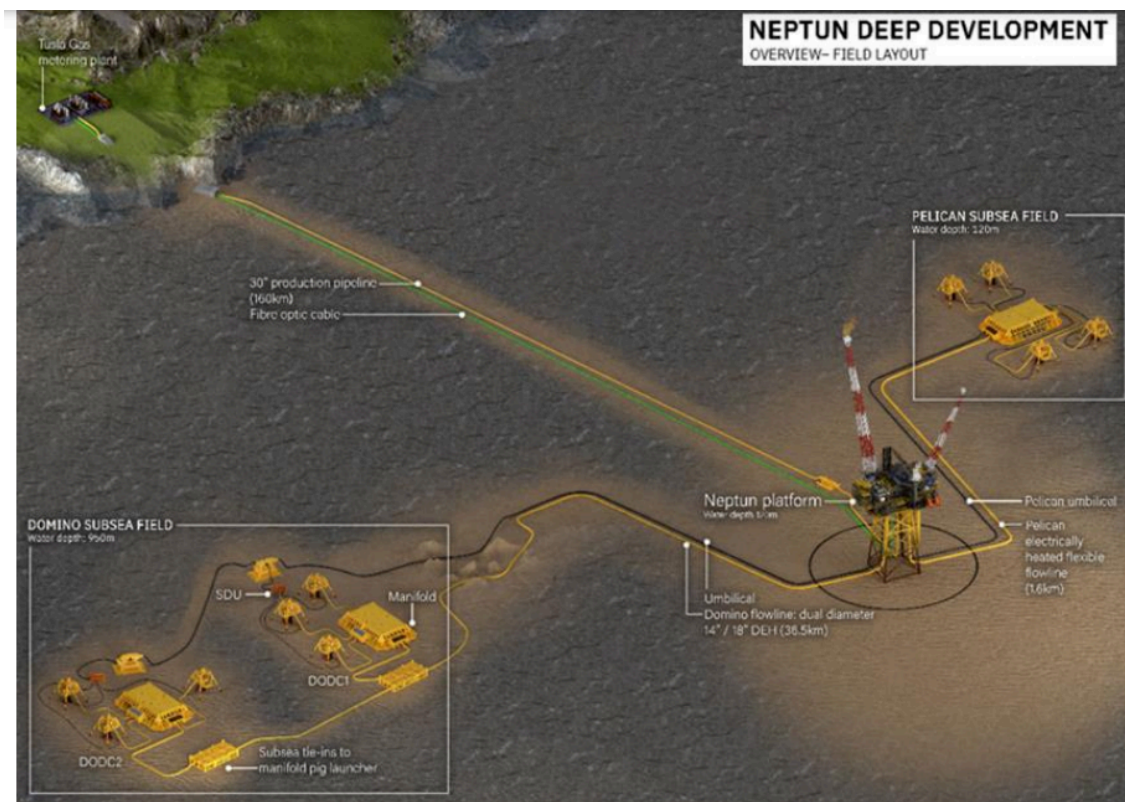

OMV Petrom & Romgaz / Neptun Deep - Evaluarea impactului asupra mediului

La 160 de kilometri în largul coastei românești va fi construit mega-proiectul Neptun Deep de exploatare de gaze în Marea Neagră. Aproximativ 100 de miliarde de metri cubi de gaz sunt ascunse sub fundul mării. Proiectul planificat de OMV Petrom și Romgaz presupune următoarele etape: pe fundul mării vor fi forate două sonde (perimetrele Domino și Pelican Sud), gazul rezultat urmând să fie transportat apoi către platforma Neptun Alpha. O conductă cu o lungime de aproximativ 160 de kilometri va conecta platforma offshore de stația de măsurare de pe uscat. Lucrările de construcție sunt planificate să înceapă în acest an și se preconizează că vor fi finalizate până în 2027. Atât Delta Dunării - un loc esențial pentru biodiversitate - cât și apele ucrainene - unde au loc operațiuni militare și sunt lansate mine marine - se află în apropierea proiectului planificat.

Prezentarea proiectului conform EIA¹

¹ EIA-documents "BMF-ND-EIA-02-GS02 EN", p. 8

Evaluarea impactului asupra mediului (pe scurt, EIA), care este prevăzută de legislația UE și națională, este în curs de desfășurare. EIA implică analiza diferitelor variante de proiect, precum și a unei variante zero (proiectul nu va fi construit). Documentele EIA au fost publicate atât pe site-ul guvernului român, cât și pe cel al guvernului bulgar la sfârșitul anului trecut, dar numai în limbile română și engleză. În calitate de țară vecină și, prin urmare, ca parte direct afectată, Bulgaria a transmis comentarii în ianuarie 2024. Guvernul bulgar a criticat, printre altele, următoarele puncte:

- lipsa informațiilor specifice privind substanțele chimice care vor fi utilizate și eliberate;
- lipsa unei analize de risc privind contaminarea radioactivă și lipsa unei evaluări a posibilelor consecințe ale evacuării apei uzate în mare;
- lipsa de claritate cu privire la modul în care vor fi afectate apele din Bulgaria în cazul în care se vor elibera hidrocarburi;
- lipsa unei analize aprofundate privind impactul asupra speciilor pe cale de dispariție, cum ar fi stârcul mediteranean sau pelicanul creț;

Autoritățile bulgare solicită autorităților de mediu din România (Ministerul Mediului și APM Constanța) să revizuiască documentele EIA și să le traducă în limba bulgară. Actuala traducere în limba engleză este considerată inexactă și insuficientă pentru o evaluare corespunzătoare. După ce comentariile sunt finalizate, Agenția pentru Protecția Mediului Constanța (o instituție din cadrul Ministerului Mediului din România) emite o decizie.

În cadrul EIA, la începutul lunii ianuarie 2024 a avut loc și o prezentare publică, la care au participat angajați Greenpeace România. Greenpeace este alarmată de numeroasele riscuri expuse în EIA și, în același timp, insuficient analizate. Documentele EIA conțin o serie de neconcordanțe, de la calcularea emisiilor de gaze cu efect de seră și a cifrelor privind ocuparea forței de muncă, până la riscuri neexplicate pentru flora și fauna deja amenințate din Marea Neagră. Pericolele iminente reprezentate de războiul de agresiune al Rusiei nici măcar nu sunt menționate. Chiar vara trecută, o mină marină a explodat pe coasta românească, la doar câțiva kilometri de punctul de conectare a conductei planificate la Tuzla. Din cauza riscurilor incalculabile asupra climei și biodiversității, Greenpeace cere oprirea imediată a proiectului.

Riscurile menționate în EIA sunt analizate în detaliu mai jos.

Gaze cu efect de seră

În cadrul COP28 din Dubai, comunitatea globală a convenit să elimine treptat combustibilii fosili. Datele sunt clare: planurile guvernelor de extindere a proiectelor de combustibili fosili sunt supradimensionate, astfel încât atât limita de 1,5 grade, cât și cea de 2 grade vor fi depășite. Acesta este motivul pentru care chiar și Agenția Internațională pentru Energie solicită încetarea noilor proiecte de petrol și gaze. UE a fost în mod deosebit un pionier în cadrul conferinței privind clima, iar acum un perimetru din România, Neptun Deep, urmează să fie exploatat tocmai în UE, care va furniza gaze până în 2047 și - conform calculelor EIA - va cauza 276 de milioane de tone de CO₂, emisii dăunătoare pentru climă. Adică aproximativ cantitatea de gaze cu efect de seră emise de România în patru ani. EIA aproximează un volum de producție de 138,7 miliarde de metri cubi de gaz, ceea ce este mai mare decât volumul de producție planificat de 100 miliarde de metri cubi comunicat în mass-media. Prin urmare, rămâne neclar cum a ajuns EIA la ipoteza de 138,7 miliarde de metri cubi.

EIA concluzionează că amprenta de carbon a Neptun Deep este negativă. Toate emisiile au fost incluse în acest calcul, adică emisiile provenite din producție (Domeniul de aplicare 1), din energia electrică utilizată pentru producție (Domeniul de aplicare 2) și, de asemenea, din arderea gazului - de exemplu, pentru a genera căldură în locuințe (Domeniul de aplicare 3). Rezultatul amprentei negative de CO₂ se bazează pe ipoteza că gazul produs înlocuiește cărbunele în alimentarea cu energie electrică. EIA nu arată clar în ce țări va fi livrat gazul. În consecință, nu este clar nici care este proporția reală de energie electrică produsă pe bază de cărbune pe care o va înlocui gazul de la Neptun Deep. Cu toate acestea, proporția de energie electrică produsă pe bază de cărbune în Europa este deja în scădere drastică. România chiar a consacrat prin lege eliminarea treptată a cărbunelui până în 2032. În plus, doar 17% din energia electrică din România provine din cărbune.

O altă parte a EIA calculează măsura în care emisiile dăunătoare pentru climă sunt compatibile cu obiectivul României în materie de climă. Aceasta concluzionează că Neptun Deep ar reprezenta doar 1,14 % din totalul emisiilor României. Aici s-a folosit un truc - au fost luate în calcul doar emisiile provenite din producție și din generarea de energie electrică pentru producție (Scope 1 și 2). Cu toate acestea, majoritatea emisiilor sunt cauzate de arderea gazelor (Domeniul de aplicare 3). Prin urmare, se presupune practic că în România nu se ard gaze, ci în străinătate, unde ar fi incluse în alte bilanțuri de CO₂.

De asemenea, nu trebuie neglijate nici certificatele de CO2 care vor fi suportate pentru extracția gazelor până la sfârșitul duratei de viață a Neptun Deep, ca parte a sistemului UE de comercializare a emisiilor - conform calculelor din documentele EIA, OMV și Petrom vor trebui să cheltuiască aproximativ 441 de milioane de euro. Bani care ar fi mai bine investiți în energie regenerabilă și în transformarea sectorului energetic.

Biodiversitatea & Delfinii

Populațiile celor trei specii de delfini originare din Marea Neagră, delfinul comun (*Delphinus delphis ponticus*), marsuinul portuar (*Phocoena phocoena relicta*) și delfinul cu bot gros (*Tursiops truncatus ponticus*), sunt deja grav amenințate de poluare, pescuitul excesiv și exploatarea de petrol. Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, care se desfășoară, de asemenea, în Marea Neagră, pune și mai mult în pericol aceste viețuitoare pe cale de dispariție. Potrivit estimărilor, până la 50.000 de specimene au murit de la începutul acestui război, adică aproximativ o cincime din totalul populației de delfini. Populația totală a acestora a scăzut de la aproape două milioane la începutul secolului al XX-lea la doar aproximativ 200.000 în prezent².

Neptun Deep ar urma să le invadeze și mai mult habitatul. Conform EIA, zgomotul generat de lucrările de construcție are un efect „semnificativ” asupra delfinilor și a diferitelor specii de pești³. Pentru a fixa platforma, trebuie să fie instalate grinzi de oțel pe fundul mării. Acest lucru generează un zgomot subacvatic care poate provoca daune auditive permanente delfinilor. Acest zgomot are un impact negativ deosebit pentru marsuini, care pot suferi leziuni auditive permanente chiar și la o distanță de 15 kilometri de lucrările de construcție. Chiar și la o distanță de 19-20 de kilometri, delfinii pot suferi daune auditive care îi lasă temporar dezorientați⁴. Cu toate acestea, măsurile de protecție luate de OMV și Romgaz nu sunt suficiente. Companiile intenționează să înceapă lucrările numai după ce delfinii nu mai sunt vizibili în arealul platformei, urmând să îndepărteze delfinii de zona periculoasă cu un așa-numit „soft start”, în care forarea s-ar efectua timp de două ore, la 20 % din capacitate. Totuși, în aceste două ore, marsuinii, de exemplu, ar reuși să parcurgă în medie doar puțin sub 11 kilometri. Aceasta înseamnă că marsuinii portuari care se află pe o rază de nouă kilometri la începutul acestui „soft start” rămân într-o zonă cu risc ridicat⁵.

² <https://maritimescrimes.com/2023/06/15/ukraines-war-an-ecocide-for-dolphins/>

³ EIA-Dokument "BMF-ND-EIA-10-GS02 EN" S.41

⁴ EIA-Dokument "ND-D-IO-00-EV-REIS-0005-0001_P02_ENG.pdf" S.23 ff

⁵ EIA-Dokument "ND-D-IO-00-EV-REIS-0005-0001_P02_ENG.pdf" S.13

Zgomotul cauzat de funcționarea regulată a proiectului Neptun Deep nu a fost analizat în documentele EIA. Cu toate acestea, în funcție de expunerea la zgomot, habitatul delfinilor ar putea risca să fie restricționat în mod permanent.

Impactul asupra ariilor naturale protejate

Conducta de gaz, care pornește de pe platforma Neptun Deep, traversează două arii protejate Natura 2000: „Capul Tuzla” (ROSCI 0273) la aproximativ 600 de metri și „Marea Neagră” (ROSPA 0076) pe o lungime de 2,5 kilometri⁶. Ambele zone sunt esențiale pentru un număr mare de specii de păsări ca popas pe rutele lor de migrație, inclusiv pentru găștele cu piept roșu și pelicanii creți, pe cale de dispariție, din care au mai rămas doar puțin peste 4.000 în lume⁷. În timpul lucrărilor de construcție a conductei care leagă Neptun Deep de țărm, navele de construcție vor trebui să ancoreze în ariile protejate, fragmentând astfel habitatul speciilor pe cale de dispariție. EIA arată, de asemenea, că zgomotul va perturba speciile de păsări⁸.

Riscul dezastrelor ecologice

În general, riscul dezastrelor ecologice în Marea Neagră a crescut ca urmare a războiului de agresiune al Rusiei în Ucraina. Exploziile de mine marine sunt evenimente frecvente. Cu toate acestea, acest risc nu este abordat în EIA când vine vorba despre Neptun Deep.

Posibilele consecințe ale scurgerilor de conducte sau ale accidentelor de la locurile de forare sunt incluse în EIA. În apele de mică adâncime, cum ar fi situl de forare Domino și conducta cu o lungime de 160 de kilometri spre țărm, accidentele pot avea consecințe fatale pentru climă. În cazul unei scurgeri, gazele se ridică rapid la suprafață și sunt eliberate în atmosferă, doar o mică parte fiind absorbită în apă. Atunci când conductele Nordstream 1 și 2 au înregistrat scurgeri în septembrie 2022, în jur de 115.000 de tone de gaz au fost eliberate în atmosferă în doar șase zile, ceea ce a echivalat cu 15 milioane de tone de carbon⁹, la fel de mult ca și ceea ce ar provoca Neptun Deep pe parcursul unui an întreg.

⁶ EIA-Dokument "BMF-ND-EIA-10-GS02 EN" S.44

⁷ <https://op.europa.eu/de/publication-detail/-/publication/f42d6c47-408c-4b61-b335-ad3e73e6d7bb>

⁸ EIA document "BMF-ND-EIA-06-GS02 EN" - S. 264

⁹ Sanderson H. et al – Environmental impact of Nord Stream pipelines, Research Square, February 2023

Pe de altă parte, accidentele din adâncuri, cum ar fi cel de la situl de forare Pelican, au consecințe mortale, în special pentru fauna sălbatică din Marea Neagră. La o adâncime de aproape 1.000 de metri, aproximativ 95% din gazul produs se dizolvă în apă. În cazul în care concentrația de gaz din apă este mai mare de 1 mg/l, aceasta declanșează, în decurs de un sfert de oră, simptome severe de otrăvire în cazul peștilor, precum dezorientare și imobilitate. În decurs de una sau două zile, populațiile de pești pot muri. De exemplu, un accident produs în Marea Azov în 1982 a dus la o dispariție în masă a populațiilor de pești, care a dus și la moartea a peste 2000 de delfini¹⁰.

Radioactivitate & substanțe chimice

Radioactivitatea reprezintă, de asemenea, un risc când vine vorba despre Neptun Deep. Elementele radioactive se găsesc în mantaua terestră și se pot acumula în fluidul din rezervor și, ulterior, în conducte sau în nămol. Există, de asemenea, planuri de a elibera pur și simplu o parte din apă - care este produsă în timpul producției de gaz - în mare. Riscul de radioactivitate este clasificat ca fiind redus, dar această evaluare se bazează pe studii generale și nu pe evaluări la locul efectiv de forare, un aspect criticat și de guvernul bulgar în declarația sa privind EIA. Cu toate acestea, apa de producție care este evacuată în mare poate conține nu numai elemente radioactive, ci și diverse substanțe chimice sau hidrocarburi. În mod similar, apa care este amestecată cu substanțe chimice și utilizată în cadrul lucrărilor de construcție este ulterior evacuată la adâncime. O astfel de evacuare în mare este oprită doar atunci când contaminarea depășește un anumit nivel. EIA precizează că acest lucru poate avea un impact negativ asupra planctonului, peștilor și mamiferelor din mare.

Efectele se întind pe o distanță de aproximativ șapte kilometri, la adâncimi de apă cuprinse între 40 și 120 de metri, pe întreaga perioadă de producție de aproximativ 20 de ani. Acest lucru pune o presiune suplimentară asupra unui ecosistem deja amenințat de război, de forări în curs și de transportul maritim.

¹⁰ <https://www.iucn-csg.org/wp-content/uploads/2010/03/reevesnotarbarto1o2006.pdf>

Cerințe

Greenpeace cere companiilor OMV Petrom și Romgaz să oprească proiectul Neptun Deep din Marea Neagră și face apel la autoritățile române să nu elibereze niciun permis de mediu. În plus, este necesar un cadru politic la nivelul UE care să interzică noi proiecte de petrol și gaze. Aceasta este consecința logică a promisiunii făcute de comunitatea globală la Dubai de a pune treptat capăt proiectelor de combustibili fosili. Greenpeace solicită ca eliminarea treptată a petrolului și gazelor să fie luată în considerare în obiectivele UE pentru 2040, care sunt momentan în curs de negociere.